

A SZÜKSÉGET NEM KELL IGAZOLNI

SZKA208_43

Készítette: Pollághné Rózsa Ildikó

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Segíts nekünk, segíts nekik!					
A	<p>A tanár kiküld az osztályból 2-3 tanulót. Ők lesznek majd „a labirintusban eltévedt utazók”. A többiek körbe állnak, és megfogják egymás kezét. A körben annyi „kaput”, két gyerek közötti kijárási lehetőséget jelölnek ki, ahány tanuló kiment az osztályból. A kiküldött diákok visszajönnek, beállnak a kör közepére, és megpróbálják kitalálni, hogy hol lehetnek a kapuk az őket látszólag körbezáró „labirintusban”. A „kapufélfaként” kijelölt gyerekek hívják a szemükkel az „eltévedt utazókat”, a többiek viszont nem. Minden „utas” háromszor próbálkozhat.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy „csak együtt győzhetünk” mindenkire szükség van</p> <p>Nem nyelvi képességek: szemkontaktus</p> <p>Koncentráció</p>	Egész csoportos dramatikus gyakorlat		P1 (Játékleírás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Segíts nekem! Vedd észre, mi a baj!					
A	<p>Az osztály két csoportra oszlik. Az egyik csoport tagjai elképzelnék egy olyan helyzetet, amikor valaki segítségre szorul. A tanár lassan, hangosan háromig számol. A szükségállapotot megjelenítő tanulók erre szoborra merevednek. Az osztály másik feléből mindenki odamegy valakihez, és segít neki, az alapján, amit lát, amit szerinte a mozdulat kifejez. Ha „jól” segített, a szobor megmozdulhat. A tanulók ezután szerepet cserélnek.</p> <p>A gyakorlat végén előbb a párok beszélnek meg, hogy mennyire olvastak jól egymás jelzéseiből. Ezt követően közösen beszélnek arról, hogy mennyire volt könnyű a segítségnyújtás. Mi volt az, ami segítette, és mi volt az, ami nehezítette?</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy a segítségkérés nem csak szóban érkezik</p> <p>Empátia</p>	<p>Drámajáték – egyéni állóképek és páros gyakorlat</p> <p>A tapasztalatok páros, majd frontális beszélgetése</p>		
B	<p>Az előző feladatot párokban dolgozva oldják meg a tanulók. Párok jelenítik meg a szükséghelyzetet, és párok segítenek nekik.</p> <p>A tapasztalatok feldolgozása az előzővel azonos módon zajlik.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy a segítségkérés nem csak szóban érkezik</p> <p>Empátia</p>	<p>Drámajáték – páros állóképek</p> <p>A tapasztalatok kiscsoportos, majd frontális beszélgetése</p>		
C	<p>Az előző feladatot 4-5 fős dolgozva oldják meg a tanulók. A csoportok jelenítik meg a szükséghelyzetet, és csoportok segítenek nekik.</p> <p>A tapasztalatok feldolgozása az előzővel azonos módon zajlik.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy a segítségkérés nem csak szóban érkezik</p> <p>Empátia</p>	<p>Drámajáték – csoportos állóképek</p> <p>Csoportmegbeszélés Frontális beszélgetés</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c Segíts nekem, vedd észre, mit kérek!					
A	<p>A tanár kiválaszt egy tanulót, aki az osztály elé áll. Elképzeli, hogy nem tud elmenni arról a helyről, és beszélni sem tud, ezért segítségre szorul.</p> <p>A tanár a következőket súgja a fülébe: Válassz ki valakit, és vedd rá, hogy tegye meg azt, amit a borítékból kihúzott papíron olvasol! Ha jól csinálta, tapsold meg!</p> <p>A tanuló ezután kihúz egy cédulát a tanár által eléje tartott borítékból (D1).</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy szavak nélkül is képesek vagyunk megérteni, és cselekvésre ösztönözni egymást</p> <p>Nem nyelvi kifejező-készség</p> <p>Proszociális magatartás</p>	<p>Drámajáték – egyéni, páros és csoportos némajáték</p>	D1 (Feladatötle-tek)	
B	<p>Az előző gyakorlatot saját ötleteikkel végzik el a tanulók. A középén álló gyerek fülébe ez esetben a következőket súgja a tanár: Mit szeretnél, hogy valaki megtegyen neked? Addig mutasd, amíg pontosan azt nem teszi, amire gondoltál!</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Megegyezik az előző-vel</p> <p>Nem nyelvi kifejező-készség</p> <p>Proszociális magatartás</p>	<p>Drámajáték – egyéni, páros és csoportos némajáték</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Segítsetek egymásnak!					
A	<p>A tanulók 3-5 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kap egy csomag összekevert szókétyát. A feladatuk az, hogy rakjanak ki a kártyákból két felszólító és egy felkiáltó mondatot, valamint két szókapcsolatos kifejezést.</p> <p>Miután elkészültek, minden csoporttag választ magának egyet az öt kirakott mondatból, illetve kifejezésből, és csendben átgondolja, hogy mi jut eszébe róla. Ezután a csoporttagok sorban megosztják egymással a gondolataikat.</p> <p>Végül a csoportok váltott megszólalásával az osztály azonosítja a helyes megoldásokat.</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>Gondolatébresztés, a témával kapcsolatos szókéincs mozgósítása</p> <p>Nyelvi problémamegoldó képesség és kreativitás</p>	<p>Csoportmunka – közös feladatmegoldás és szókérgó</p>	D2 (Szókétyák)	P2 (Megoldás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Képes vagy-e segíteni?					
A	<p>A tanár kivetíti vagy felrajzolja a táblára vagy egy csomagolópapírra a P3 melléklet ábráit úgy, hogy mindenki jól lássa azokat. Közösen értelmezik az ábrákat, és elkészítik a sorozat három hiányzó elemét.</p> <p>A tanár ezután arra kéri a tanulókat, hogy magukban döntsék el, vajon jelenleg melyik ábra a leginkább jellemző rájuk. Aki kedvet érez hozzá, meg is oszthatja érzéseit a többiekkel, de ez nem kötelező.</p> <p>Végül arról beszélgetnek közösen, hogy mit lehet tenni, ha valaki „középen” vagy attól jobbra áll. Mi segíthet abban, hogy a középtől balra kerülhessen? Mi történik, ha olyan valaki próbál segíteni, aki a középtől jobbra helyezkedik el? Mi történik akkor, ha valaki mindig csak ad, és sosem kap?</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Felismertetni, hogy fontos tisztában lennünk az aktuális állapotunkkal</p> <p>Önreflexió Empátia</p>	<p>Frontális munka – közös ábraértelmezés és feladatmegoldás</p> <p>Egyéni reflexió</p> <p>Frontális munka – Irányított beszélgetés</p>		P3 (Ábrák és feladatleírás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Jog a segítséghez					
A	A tanár felolvassa a magyar Alkotmány 70/D paragrafusának szövegét. Szükség esetén értelmezi az Alkotmány fogalmát. Ezután a következőkről beszélgetnek: Mit jelenthet az a kifejezés, hogy „jog a legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez”? A jogszabály körvonala, hogy mit kell tennie az államnak ennek érdekében. De vajon mit tehetnek az egyének önmagukért és a többi emberért? 5 perc	A jogszabály megismertetése, és a kötelező segítségnyújtás elvének bevezetése Nyitottság	Frontális bemutatás és magyarázat, irányított beszélgetés		P4 (A magyar alkotmány 70/D §-a)
II/d Segítenék, de...					
A	A tanulók 4-5 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kitalál, majd bemutat egy olyan jelenetet, amikor valamilyen okból nem segítenek a rászorulóknak. A jelenetben be kell fejezniük a következő megkezdett mondatot: „Segítenék, de...” 10 perc	A nem segítségéből adódó folyamatos frusztráció megélése Kreativitás Együttműködés	Drámajáték – csoportos jelenetkészítés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/e Az attól függ...					
A	A tanár gyors egymásutánban olyan helyzeteket sorol fel, amikor valaki segítségre szorul. Minden tanuló új helyzettel szembesül (bár a helyzetek ismétlődhetnek is). A diákok annak megfelelően, hogy érzésük szerint miként viselkednének az adott helyzetben, a terem különböző részeibe állnak. Az egyik sarok azt jelenti, hogy valószínűleg inkább segítene, a másik sarok azt, hogy inkább nem. Akik pedig úgy érzik, hogy a viselkedésük a konkrét körülményektől függne, azok a terem közepén foglalnak helyet. Akik középre álltak, azokat megkéri a tanár, mondják el, mitől függ, hogy segítséget nyújtanának-e. 5 perc	A nem segítségből adódó folyamatos frusztráció oldása Empátia Véleményalkotás Döntés Önkifejezés	Drámajáték – véleményvonal kialakítása		P5 (Útmutató és ötletek)
II/f Azért is segítetek!					
A	A csoportok 5 percen keresztül ötleteket gyűjtenek arra vonatkozóan, hogy milyen módon tudnának segíteni egy árva kislánynak –, de csak olyasmire gondolhatnak, ami nem kerül pénzbe. Az ötletbörze végén minden csoport szóvivője felolvassa a felvetődött javaslatokat. Az osztály utána megvitatja, hogy miket tartanak a legjobb ötleteknek. 10 perc	Felismertetni, hogy nem fogadható el az anyagiak hiányára való hivatkozás a segítség elmulasztásakor Empátia Kreativitás	Csoportmunka – ötletbörze Frontális munka – csoportszóforgó és irányított beszélgetés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Számolás – kollektív és egyéni felelősség					
A	A tanulók körben állnak. Úgy kell elszámolniuk egyesével az osztály aktuális létszámának megfelelő számig, hogy nem beszélhetik meg előre a sorrendet, egyszerre csak egy valaki szólalhat meg, és mindenkinek kell egy számot mondania. Ha többen szólalnak meg egyszerre, akkor előlről kell kezdeni a számolást. 2 percig próbálkoznak, s utána megbeszélik, miért volt sikeres vagy sikertelen a kísérlet. 5 perc	Megéreztetni az egyéni felelősséget a közös sikerért Koncentráció Másokkal összehangolt tevékenységre való képesség	Drámajáték – csoportépítő és koncentrációs gyakorlat		
III/b Számíthatunk egymásra?					
A	A tanulók csoportos állóképet alakítanak ki „Segítjük egymást!” címmel. A szoborcsoportba egyenként állnak be, anélkül, hogy a sorrendet megbeszélnék. A következő diák mindig csak akkor mozdulhat, amikor az előző már elhelyezkedett. A csoport minden tagjának érintkeznie kell valakivel. Az állókép befejezése után a tanulók a gyakorlat során szerzett személyes élményeikről beszélgetnek. 10 perc	Átéltetővé tenni a kollektív felelősségvállalás élményét Empátia Másokkal összehangolt tevékenységre való képesség	Drámajáték – csoportos állókép		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/c Segíts jól!					
A	A diákok azt a házi feladatot kapják, hogy válaszanak ki valakit az osztályból. Figyeljék egy napig, és nyújtsanak neki segítséget abban, amiről úgy érzik, hogy jól esne neki. 3 perc	Ösztönzést adni a cselekvésre Empátia Segítségnyújtás	Frontális tanári közlés		
B	A diákok azt a házi feladatot kapják, hogy válaszanak ki valakit a családjukból vagy a lakókörzetükben élők közül. Figyeljék egy napig, és nyújtsanak neki segítséget abban, amiről úgy érzik, hogy jól esne neki. 3 perc	Ösztönzést adni a cselekvésre Empátia Segítségnyújtás	Frontális tanári közlés		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Játékleírás

Eltévedt utazók a labirintusban

A tanulók körben állnak, a tanár pedig a következőket mondja:

Egy labirintusban eltévedtek az utazók. Éhesen, kimerülten keresik a kijáratot. Ti képezitek a labirintus falát, ahol annyi kijárat (kapu) van, ahány eltévedt utazó. Minden kapunak két kapufélfája lesz. Az a feladat, hogy az utazók megtalálják a kijáratot.

Honnan tudják, hogy hol lehet kimenni?

Onnan, hogy a kijelölt „kapufélfák” hívják őket, a többiek pedig nem.

Hogyan lehet „hívni”? Beszéddel nagyon könnyű lenne, így tehát csak némán lehet hívni. Úgy, hogy egyértelmű gesztusokat sem tehetünk (kézmozdulatok, felbólintás, szemmozgás), csak és kizárólag a „nézéssel”.

Akik tehát „hívnek”, azok „szépen”, akik nem hívnak elutasítóan nézzenek. Amikor az utazók bejönnek, kötelező rájuk nézni, tehát azzal nem lehet jelezni, hogy „nem vagyok kapu”, hogy nem nézünk rá, mert az úgy túl könnyű lenne.

Ezután 12 fő csoportlétszám felett 3 utazót, az alatt pedig 2 utazót kiküldünk.

Kijelöljük a kapukat (annyit, ahány tanulót kiküldtünk).

Az utazók bejönnek a körbe.

Mindenki a szemükbe néz.

Ez a játék jó alkalom arra, hogy megszólítsuk a csoportot: „Csak együtt sikerülhet! Segítsetek!”

Minimum 3-szor ismételjük meg a játékot, illetve addig játsszuk, amíg az idő tart. Bármikor máskor is kezdeményezhetjük, ha nem jutott idő arra, hogy mindenki egyszer lehessen „utazó”.

Ha egy utazó megtalált egy kaput, kimegy rajta, s ott marad, hogy a többiek lássák, hogy az „már nem kapu.”

Ha ott próbál valaki kimenni, ahol nincs kapu, akkor a két tanuló összezár a felé eső kezével.

Mindenkinek „3 élete” van, de ha valaki felhasználta mindhármat, tegyük kivételt, mert sokkal fontosabb, hogy megtalálja a kijáratot.

Ha végképp nem találja, menjünk oda mellé, s egyenként nézzük végig a többieket. Tegyük fel egyenként mindenkire a kérdést: „Szerinted kapu?” Ezt követően megtalálja a kaput.

Ne felejtsük el, hogy a kör közepén állni nem könnyű, pláne, ha mindenki nézi az embert. Nehéz is mások szemébe nézni. (Gyakran az ellenkező neműek néma jeleinek dekódolása is probléma!)

P2 A D2 szókétyákkal végzett feladat megoldása

Segíts, hogy segíthessünk!

Segíts magadon, Isten is megsegít!

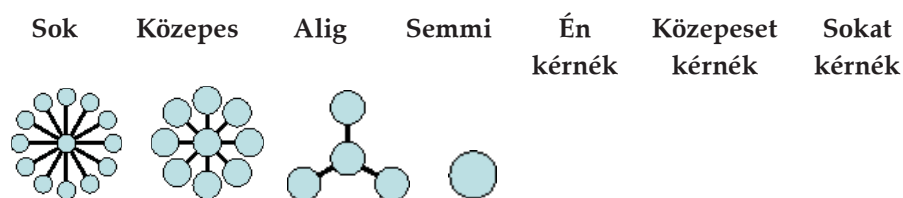
segítő szándék

utcai segítő

Segítség, apa lettem!

P3 Ábrák és feladtleírás

A tanár a következő ábrát mutatja a gyerekeknek, oly módon, hogy mindenki jól lássa azokat – csomagolópapírra vagy a táblára rajzolva, esetleg projektor segítségével kivetítve:

A tanár elmondja, hogy az ábrák embereket jelképeznek, és azt érzékeltetik, hogy a közepén állónak mennyi lelki „többlete” van, amiből másoknak tud adni, amire támaszkodva másokat segíteni tud.

Értelmezési lehetőségek:

1. Sok az energiám, olyan állapotban vagyok, hogy tudok segíteni, nagyon nyitottnak érzem magam mások problémáira, kérés nélkül, magamtól segítek.
2. Közepes az energiám, olyan állapotban vagyok, hogy ha nem is tudok maximumot nyújtani, de azért tudok segíteni másoknak, ha szükséges.
3. Alig van energiám, éppen hogy, de még tudok adni, ha feltétlenül szükséges, tudok segíteni, de most nem tudok igazán nyitott lenni mások problémáira.
4. Semmi – „Nullán” vagyok. Most nem tudok adni, különben „lemerülök”. Képtelen vagyok most másnak segíteni.

Kérdés: Hogyan lehetne folytatni az ábrasort?

Javaslatok:

Más színű körökkel jelölni a hiányt, vagy befelé mutató nyilakkal. Olyan ábrákat kell készíteni, amelyeket a diákok javasolnak. Ezeknek is meg kell beszélni az értelmezését.

Lehetséges típusok:

5. én kérik (kisebb problémáim vannak, amik megoldásához segítséget kérek, arra vágyom, hogy jobban figyeljenek rám stb.)

6. közepesen kérik (olyan problémáim vannak, amelyeket nem tudok egyedül megoldani, mindenképp a környezetem kiemelt figyelmére van szükségem)

7. sokat kérik (tele vagyok problémákkal, ha nem segítenek, úgy érzem, bajba kerülök, de már nem vagyok elég erős ahhoz, hogy kérjek, vegyék észre, hogy bajban vagyok!)

A diákok megpróbálják eldönteni, hogy jelenlegi állapotuknak vajon melyik ábra felel meg leginkább.

A megbeszélést segítő gondolatok:

1. Aki szeretné, elmondhatja, hogy melyik ábrát választotta, és miért. Igen tapintatosnak kell lennünk, mert elképzelhető, hogy lesz, aki negatív élményt fogalmaz meg. Ne oldjuk meg a problémáját, csak vegyük figyelembe. A foglalkozás után, ha szükségesnek érezzük, térjünk vissza rá!
2. Ezután arról lehet beszélgetni, hogy ki mivel töltődik fel?

3. Van olyan eset, amikor gyógyító hatású az, ha máson segítünk, amikor mi is bajban vagyunk. Ám ez csak úgy lehetséges, ha tisztában vagyunk azzal, hogy milyen állapotban vagyunk! Erre való ez a játék.

Megkönnyíti viszont a segítségnyújtást, ha nyitottak vagyunk mások problémájára, és „feltöltött állapotban” vagyunk.

P4 A magyar alkotmány 70/D §-a

70/D § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.

A magyar Alkotmányban tehát megfogalmazódik az a gondolat, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon mind testi, mind lelki értelemben.

P5 Ötletek a véleményvonal kialakításához

Kijelölünk a teremben egy vonalat. A kérdéseket azzal válaszoljuk meg, hogy a megfelelő helyre állunk.

A terem bal sarkának jelentése: valószínűleg inkább igen, jobb sarkának jelentése: valószínűleg inkább nem. A középső tér jelentése: „Attól függ...”

A gyakorlat végén a középben állókat megkérdezzük, hogy „mitől függ?”

A feladat célja az, hogy ráirányítsuk a figyelmet arra, hogy a stratégiánkat a helyzethez érdemes igazítani, mert ettől lesz adaptív, s így jobban érezhetjük magunkat. Azt a szorongást például, hogy „rossz ember vagyok, mert nem adtam aprópénzt a koldusnak”, vagy „nem segítettem az árvízkárosultakon”, fel kell oldani. A feloldás útja, hogy rugalmasak legyünk: ne legyen bennünk egyértelmű elhatározás (adott szituációban vagy adok vagy nem, vagy mindenkit segítek vagy senkit sem). Ez az élet sok más területén is érvényes.

Ötletek az eldöntendő kérdésekhez:

1. Az utcán egy felnőttet látsz, aki gorombán üti a gyereket. Beavatkozol-e?
2. Egy hajléktalan aprópénzt kér tőled a villamoson.
3. Egy idegen lassít melletted az autójával, és útbaigazítást kér.
4. Valaki megkérdezi tőled, hány óra van.
5. Egy idegen megkérdezi az utcán, segítenél-e vinni a táskáját, mert nehéz.

Az ötletek bővíthetjük a környezetünkben jellemző(bb) szituációkkal.